

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 1MCdo/10/2010                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 6106214372                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 31.01.2012                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Jana Bajánková           |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2012:6106214372.2 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky Z. A., proti odporcovi Y. bytom Lesná 18, Brezno, zastúpený BAKO JANČIAR LEVRINC - advokáti s.r.o. so sídlom vo Zvolene J. Kozáčka 13E o neplatnosť právnych úkonov, vedenej na Okresnom súde Brezno pod sp.zn. 4C 198/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. februára 2010 sp.zn. z 18. februára 2010 sp.zn. 12Co 395/2009 takto

### rozhodol:

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. januára 2012 sp.zn. 1MCdo 10/2010 sa v záhlaví opravuje tak, že záhlavie správne znie: „Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky Z., bytom W., proti odporcovi Y. bytom R., zastúpený BAKO JANČIAR LEVRINC - advokáti s.r.o. so sídlom vo Zvolene J. Kozáčka 13E o neplatnosť právnych úkonov, vedenej na Okresnom súde Brezno pod sp.zn. 4C 198/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. februára 2010 sp.zn. z 18. februára 2010 sp.zn. 12Co 395/2009 takto“

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 31. januára 2012 sp.zn. 1MCdo 10/2010 sa v odôvodnení opravuje tak, že odôvodnenie správne znie : „Okresný súd Brezno rozsudkom z 27. októbra 2009 č.k. 4C 198/2006-272 návrh na určenie absolútnej neplatnosti zmluvy o pôžičke uzavretej medzi odporcom ako veriteľom a navrhovateľkou ako dlžníčkou zo dňa 14. mája 2002 a návrh na určenie absolútnej neplatnosti záložnej zmluvy uzavretej medzi odporcom ako záložným veriteľom a navrhovateľkou ako záložcom zo dňa 14. mája 2002 v plnom rozsahu zamietol. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že z dokazovania nevyplynulo, že by navrhovateľka pri uzatváraní zmlúv konala z donútenia a pod nátlakom. Vyslovil, že navrhovateľka konala na základe vlastnej slobodnej vôle s vedomím, že dotknuté zmluvy budú aj na prospech V., za účelom spoločného podnikania. Ďalej uviedol, že hoci z ustanovení zmluvy o pôžičke a záložnej zmluvy ohľadom úroku z omeškania nevyplýva, či povinnosť zaplatiť 3% mesačne zo sumy 800 000 Sk (požičaná suma) je úrok z pôžičky (§ 658 ods. 1 OZ) alebo o úrok z omeškania (§ 517 ods. 2 OZ), alebo o sankciu, ktorá pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti má charakter zmluvnej pokuty (§ 544 a nasl. OZ), nemohol charakter tejto dohody skúmať, pretože predmetom konania nebolo vrátenie peňazí. Súčasne v tejto súvislosti vyslovil, že aj za predpokladu, ak by dohodnutá výška úroku bola v rozpore so zákonom, nespôsobovalo by to neplatnosť celého právneho úkonu, ale neplatná by bola iba tá časť zmluvy o pôžičke, prevyšujúca úrok z omeškania, na ktorý mal veriteľ právo. Zamietnutie návrhu na určenie neplatnosti záložnej zmluvy okrem toho odôvodnil aj nedostatkom naliehavého právneho záujmu, keďže vlastníkom nehnuteľnosti, ktorá je predmetom záložného práva sa stala tretia osoba.

Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 18. februára 2010 sp. zn. 12 Co 395/2009 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že predmetom tohto konania podľa návrhu na začatie konania bolo určenie neplatnosti dvoch zmlúv z dôvodu, ktorý bol presne špecifikovaný a ktorý sa týkal absolútnej neplatnosti, pretože navrhovateľka mala uzavrieť uvedené zmluvy pod nátlakom, teda neprejavila v rámci konania o nich a všetkých právnych úkonov svoju slobodnú a vážnu vôľu. V tejto súvislosti zdôraznil, že celé dokazovanie viedol prvostupňový súd na vyriešenie otázky, či zmluvy ktoré bolo uzavreté medzi účastníkmi tohto konania sú absolútne neplatné. Nie je preto možné v odvolacom konaní žiadať, aby sa posúdenie týchto zmlúv riadilo tým ustanovením Občianskeho zákonníka, z ktorého vyplýva kedy je možné hovoriť o relatívnej neplatnosti právneho úkonu.

Proti vyššie uvedeným rozsudkom okresného a krajského súdu podal na základe podnetu žalobcu s poukazom na § 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. b/, c/ O.s.p. , mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol ich zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Brezno na ďalšie konanie. Namietal, že súd prvého stupňa nerozhodol o celej prejednáwanej veci, keď nerozhodol o časti týkajúcej sa neplatnosti zmluvy o pôžičke z dôvodu neprimeranej výšky úrokov, ktorá mala byť podľa návrhu v rozpore s dobrými mravmi. Súd rozhodol iba o neplatnosti podľa § 37 OZ a vo vzťahu k neplatnosti zmluvy podľa § 39 OZ sa vyjadril iba hypoteticky a navyše nevykonan k tejto časti rozšíreného návrhu (napriek tomu, že to navrhovateľka výslovne uplatnila 3.3.2008 písomne a 6.10.2009 na pojednávaní) žiadne dokazovanie. Zdôraznil, že z povahy inštitútu absolútnej neplatnosti právneho úkonu vyplýva, že táto pôsobí voči každému, bez časového obmedzenia a súd je povinný k nej prihliadnúť z úradnej moci.

Navrhovateľka sa vo svojom vyjadrení s mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora Slovenskej republiky stotožnila.

Odporca uviedol, že po oboznámení sa s obsahom mimoriadneho dovolania má za to, že toto je neopodstatnené a nedôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu účastníka konania (§ 243e ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozsudky ako aj konanie, ktoré predchádzalo ich vydaniu a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V danom prípade sa navrhovateľka v súdnom konaní domáhala určenia neplatnosti dvoch zmlúv - zmluvy o pôžičke a záložnej zmluvy.

Návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ O.s.p.).

Za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. považuje súdna prax aj žalobu o neplatnosť právneho úkonu, ako jeden z právnych prostriedkov ochrany. Naliehavý právny záujem navrhovateľa na určení neplatnosti právneho úkonu je potrebné skúmať so zreteľom na individuálne okolnosti prípadu, predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním určovacej žaloby a konečný zmysel žalobcom navrhovaného rozhodnutia (porovnaj aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 224/2008).

Súd prvého stupňa vyslovil danosť naliehavého právneho záujmu navrhovateľky na určení neplatnosti zmluvy o pôžičke a jeho neexistenciu pri určení neplatnosti záložnej zmluvy. Pri skúmaní podmienok uvedených v § 80 písm. c/ O.s.p. umožňujúcich riešenie právneho vzťahu súdnym rozhodnutím treba mať na zreteli, že všetky zabezpečovacie prostriedky majú akcesorickú povahu; pri svojom vzniku a trvaní predpokladajú existenciu a platnosť hlavného záväzku, na zabezpečenie ktorého majú slúžiť.

Záložné právo je vždy viazané na existenciu pohľadávky, to znamená, že jeho vznik a zánik sa odvíja od vzniku alebo zániku zabezpečovanej pohľadávky. Ak pohľadávka, ktorá bola zabezpečená záložným právom, vznikne, zaniká aj záložné právo. Ak teda nedôjde k vzniku pohľadávky z hlavného záväzku, nemohli nastať ani účinky akcesorického záväzku. Záložná zmluva má vo vzťahu k zmluve o pôžičke akcesorickú povahu a sleduje z hľadiska platnosti osud hlavného záväzku, preto má navrhovateľka naliehavý právny záujem aj na určení neplatnosti záložnej zmluvy.

Nesprávny bol aj prístup súdu k posudzovaniu platnosti právneho úkonu. Právna teória a prax zhodne zastáva názor, že absolútna neplatnosť právneho úkonu (*negotium nullum*) pôsobí vzhľadom na to, že je určená vo verejnom záujme bez ďalšieho priamo zo zákona (*ex lege*), od počiatku (*ex tunc*), a bez ohľadu na to, či sa tejto neplatnosti niekto dovoľá. Absolútne neplatný právny úkon nepôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľnosti. Súd teda k absolútnej neplatnosti právneho úkonu prihliada i bez návrhu z úradnej moci. To vzhľadom k prejednávacej zásade, ktorou je civilný proces ovládaný, platí len za predpokladu, že skutočnosti, ktoré sú s absolútnou neplatnosťou právneho úkonu spojené, vyjdú v konaní najavo.

V súdnej veci bol podnet urobený zo strany navrhovateľky, ktorá sa pôvodne domáhala rozhodnutia o absolútnej neplatnosti zmlúv z dôvodu absencie slobodnej vôle podľa § 37 OZ, neskôr (3. marca 2008 písomne a 6. októbra 2009 ústne na pojednávaní za prítomnosti všetkých účastníkov a právnych zástupcov) svoj návrh rozšírila o namietané dôvody neplatnosti právnych úkonov pre neprimeranosť dohodnutej výšky úrokov z omeškania, ktorá má byť podľa návrhu v rozpore s dobrými mravmi podľa § 39 OZ. Treba prisvedčiť generálnemu prokurátorovi, že Okresný súd v Brezne síce zamietol návrh o určenie absolútnej neplatnosti právnych úkonov ( oboch zmlúv), avšak vychádzajúc z jednotnosti súdneho rozhodnutia ako celku (jeho častí, najmä výroku a odôvodnenia), je podľa obsahu odôvodnenia namieste skonštatovať, že súd rozhodoval iba o absolútnej neplatnosti podľa § 37 OZ. V odôvodnení rozsudku na str. 4 sa súd k prípadnej neplatnosti, hoci len časti zmluvy o pôžičke podľa § 39, vyjadril iba hypoteticky, bez konštatovania a odôvodnenia právneho záveru a vo vzťahu k tejto časti rozšíreného návrhu nevykonával nijaké dokazovanie.

Zároveň je potrebné uviesť, že dôvody neplatnosti sa môžu vzťahovať len na časť právneho úkonu. Pri úvahe, či sa absolútna neplatnosť vzťahuje na celý právny úkon či iba na jeho časť v zmysle § 41 OZ, je potrebné vychádzať z náležitého výkladu právneho úkonu v súlade s interpretačnými pravidlami uvedenými v § 35 OZ. Ak dochádza ku kumulácii právnych úkonov, či už v jednej listine alebo vo viacerých listinách, predmetom ktorej je totožná vec alebo právo, treba skúmať každý právny úkon osobitne a neplatnosť jedného z nich treba posudzovať aj z toho hľadiska, či popri tejto neplatnosti obstoí platnosť ostatných právnych úkonov.

Nesprávny bol preto postup súdu prvého stupňa, keď skúmal platnosť zmluvy iba ako celku a nerozhodol, čo i len o čiastočnej neplatnosti zmluvy o pôžičke. Takýto postup by sa prejavil aj v prípade zamietajúceho rozsudku a síce v jeho odôvodnení. V danom prípade súd prvého stupňa výslovne uviedol, že v tomto smere ani nevedol svoj myšlienkový postup, pretože čiastočná neplatnosť by sa týkala iba časti zmluvy o pôžičke. Navrhovateľka však tým, že návrhom žiadala vysloviť neplatnosť celého právneho úkonu, v návrhu subsumovala aj neplatnosť zmluvy o pôžičke v jej časti. Následne po posúdení platnosti zmluvy o pôžičke, v prípade vyslovenia jej čiastočnej neplatnosti bolo potrebné sa zaoberať tým, aký vplyv má čiastočná neplatnosť na záložnú zmluvu ako celok.

Na základe vyššie uvedených skutočností, dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že generálny prokurátor dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. b/, c/ O.s.p. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. zrušil rozsudky krajského (ktorý pochybenia, ktorých sa dopustil súd prvého stupňa nenapravil) i okresného súdu, pričom súčasne zrušil aj uznesenia oboch súdov nižších stupňov, týkajúcich sa rozhodnutia o náhrade trov konania ako rozhodnutia súvisiace a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.“

## **Odôvodnenie**

V písomnom vyhotovení označeného uznesenia dovolacieho súdu došlo v jeho záhlaví a odôvodnení k zrejmej nesprávnosti, keď pri technickej manipulácii so spisom (elektronickej komunikácii) došlo k náhlemu zlyhaniu informačných prostriedkov a záhlavie i odôvodnenie prvopisu rozhodnutia nachádzajúce sa v zbernom spise, sa nezhoduje so záhlavím a odôvodnením rovnopisu zaslaným účastníkom konania (zaslaná bola neupravená pracovná verzia rozhodnutia sudcu spravodajcu). Záhlavie a odôvodnenie rovnopisov predmetného uznesenia, preto nie je totožné s prvopisom.

Podľa § 164 O.s.p. súd kedykoľvek aj bez návrhu opraví v rozsudku chyby v písaní a počítaní, ako aj iné zrejme nesprávnosti. O oprave vydá opravné uznesenie, ktoré doručí účastníkom. Pritom môže odložiť vykonateľnosť rozsudku na čas, kým opravné uznesenie nenadobudne právoplatnosť.

Výnimkou zo zásady viazanosti súdu uznesením (okrem uznesenia, ktorým sa upravuje vedenie konania, ktorým súd viazaný nie je) je ustanovenie § 164 O.s.p. (§ 167 ods. 2 O.s.p.), ktoré umožňuje vykonať (aj bez návrhu) za určitých podmienok opravu uznesenia. Je preto možné opraviť uznesenie podľa § 164 O.s.p. len v prípadoch, že ide o chyby v písaní a počítaní a ďalej o také chyby, ktoré sú ako zrejme nesprávnosti podobného pôvodu ako chyby v písaní a počítaní, t.j. ku ktorým došlo len zjavným a okamžitým zlyhaním v duševnej či mechanickej činnosti osoby, za účasti ktorej došlo k vydaniu uznesenia a ktoré sú každému zrejmé. Zrejmosť takej nesprávnosti vyplýva najmä z porovnania výroku uznesenia s jeho odôvodnením, prípadne aj z iných súvislostí.

Uvedená chyba spočívajúca zaslaní pracovnej a neúplnej verzie predmetného uznesenia sudcu spravodajcu je nepochybne zjavnou chybou, a dovolací súd postupujúc podľa § 164 O.s.p. svoje uznesenie v záhlaví a odôvodnení opravil z dôvodu zrejmej nesprávnosti.

### **Poučenie:**

**P o u č e n i e :** Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.